

אם עשה המצוה אין בו קיום כלל שהרי לענין מ"ע שהז"ג אינו כישראל משא"כ נשים דאף דפטורות ממ"ע שהז"ג אבל בקדושת ישראל שלהן הרי שוות לאנשים ולא חסר בקדושתן כלל ולכן אם עשו המצוה יש בידם קיום המצוה.

עיין בפר"מ סי' תקפ"ט סק"ב במש"ז ושם בא"א סק"ג דנסתפק בזה אי למ"ד שנשים מברכות על מ"ע שהזמן גרמא אי גם עבדים מברכים. ובתוס' גיטין דף מ. ד"ה כשרבו וכו' כתב מפורש דגם עבד יכול לברך נ"ל דהתוס' סברי דטבילה דעבד המשתחרר הוא דרבנן. עיין בזה ביבמות מז: ובתוס' ונמוקי יוסף שם. (ר. ה.).

והנה בגמרא ב"מ צו. לענין שמירה בבעלים — תבעי למ"ד שלוחו של אדם כמותו (והוי שמירה בבעלים) אבל עבד דלאו בר מצוה לא. והראשונים טרחו בביאור הגמרא. וכתב הרמב"ן דבעינן דומיא דבעלים והעבד שאינו חייב במקצת מצות אינו דומיא דבעלים.

והקשה הגרע"א בדו"ח דא"כ אם השליח היא אשה גם נאמר כן. ומשמע בגמרא דרק עבד נתמעט ונשאר בצ"ע.

ועל פי יסוד מרן י"ל דהרמב"ן ס"ל בזה כהרמב"ם ועבד אינו נחשב דומיא דבעלים משום דמה שפטור ממקצת המצות הוא מחמת חסרון בקדושת ישראל משא"כ באשה, הקדושת ישראל מושלמת ונחשבת דומיא דבעלים. וא"ש דברי הרמב"ן.

והנה עיין בש"ע או"ח (סי' ע' סעי' א') וז"ל נשים ועבדים פטורים מק"ש מפני שהיא מ"ע שהזמן גרמא ונכון הוא ללמדם שיקבלו עליהן עול מלכות שמים. וברמ"א שם כתב ויקראו לפחות פסוק ראשון ובביאור הגר"א כתב שהוא לחומרא בעלמא דלא כאהל מועד שכתב דחייבות שבגמ' לא משמע כן. ולכאורה דאנן מחמירין דאף נשים אומרות ק"ש ולפחות פסוק ראשון היינו דאף שפטורות מ"מ מתקיים על ידי אמירתן קיום של ק"ש ושל קבלת עול מלכות שמים, הרי דגם בעבדים יש קיום של ק"ש, וזהו להבבלי דעבדים פטורין מפני שק"ש הוי מ"ע שהז"ג, אבל נראה דלהירושלמי אין קיום כלל באמירת ק"ש ע"י עבדים ולכן אין בזה מצוה אפי' בתורת חומרא ללמדם לומר ק"ש.

והנה שמעתי ממו"ר מרן הגרי"ד (שליט"א) זצ"ל דחלוק דין פטורא דנשים במ"ע שהז"ג מזה דעבדים, דנשים הוי פטורא מגזה"כ אבל בקדושת ישראל שלהן הרי שוות נשים לאנשים אבל עבדים מה דפטורין ממ"ע שהז"ג (אף דנלמד מנשים) הרי חסר בעצם קדושת ישראל של העבד, וראיה לדבר שהרי הרמב"ם סבר דעבד כנעני שנשתחרר צריך טבילה מדאורייתא הרי ע"י זה שנעשה בן חורין נתעלה קדושת ישראל שלו ולכן בעי טבילת גירות מחדש מדאורייתא ולכן מה דעבד פטור ממ"ע שהז"ג אין זה פטורא בפ"ע אלא דלענין מ"ע שהז"ג הרי חסר בקדושת ישראל שלו ולכן אפילו